

הלכות יום טוב סימן תקו

אסור נכרים (ר"ן פ"ק דביצה) ומבטלן, (י) יבלבד שלא יגע בהם (יא) עד שיתבטלו ברכ, האכל אם נפלו בתנור משבת, (יב) אסור להסיקן ביום טוב שלאחריו (יג) *אפלו עלי ידי בטול ברכ: ג (יד) אסור לקח עץ מבין העצים (ט) להחות בו האש בתנור, (טו) דהוי לה מתקן כנא: ד (טז) תנור שגפול לתוכו מטיה הטיט, אם אפשר לאפות ולעלות בו בלא גריפה ולא יתחברך הפת או הצלי, אסור לגרפו, (יז) מפני שהוא מטלטלין שלא לערף, אבל *מתור להשיב (יח) האש והאפר שבו פרי שיהיה חלק ולא יגע בפת פלל (יט) אף-על-פי שאם היה נוגע בו לא היה פרי לתרכו, האכל אם יש פטים שגפול לתוכו פרי לתרף הפת או הצלי אם היה נוגע בהם, אף-על-פי שקלא גריפה (כ) היה

ה טור בשם אחי טר יחזיקו חמיקא ורביא קם ליג ז מטתו ונאקא קם ליב ח לזון טשו לדעת הוראיש אבי ט ט כן טרי טרואיש קם

שערי תשובה

שאפאו בעצי בקצה, הפת אסור כאלו אפאו באסור והנה, שיש שם עצים בפת, עכ"ל, והבירם צ"ע, וצ"ע לעיל סימן טה וכתב סימן קטב, וכתב שלם רבנו גרשום: אם נתבשל מקצה בכלי, מקר לבשל באתו כלי ביריט מפני ששפרף האסור ונבלע בכלי ואין מקצה בעין, צ"ע, וגם זה צ"ע, דלמקן סימן תקיב משמע דגם והינו קאמר מפני ששפרף האסור, ונכחו למה האמרנו קצלי אסידא, ורף שנאמר לעצן דשילי"ם סיל דה"ה דכר שנתבשל עליהו אין שצמו אופר, וצ"ע:

באור הלכה

טנראכבהם, אבל לענין טה שפוצרין לו לשרב עד שלא תהא גפר, מאי נפקא מינה אם היה החר מתחלה, טור'סוף אינו מתבטל לטבא זו, ואס"ן פי קההפך באסורא קההפך, ועין ברש"י"א שם שכתב ג"כ דלאו מותרת בטול קאח, ולא שכן בטבא, ולא משהו שלא יתאזר להטיל מקצה, עין שם, ובביצה הביא הרשב"א דעה שניה, וצ"ע וצ"ע ע"י(ג). וצ"ע בהט"ט משה שקטב טבא משה, דאפשר כל עקר דהתי זה דמרבח עליו ומבטלו אינו רק בגפול למתור, דאם לא נבלע אין לו מקום לאפות בו פה, שהרי התנור מלא מעצי מקצה וקצלי קרחו צריך לפתח המקצה משכיל צד אכל'נפש, ואס"ן מוטב שיתבשל התפת, הא בענין אחר ליכא פלל החר זה, והצ"ע זה כתב בהט"ט שילוש דנוקא סמנור, הא אם נהפך פשוט עם עצים של החר לא נחיר לו לבטל, וכן נצאחאי לפאירי דקברי נהר'שילוש, אט"ם טפוסקים לא מוכח פה, שהרי למדו מהו לכל אסור וצ"ע לענין לבטל אסור לבתחלה, עין ביהודה דעה סימן צט, וכן כתב הג"ח האין לחלק פה: * אפלו עלי ידי בטול ברכ, דע, וסב"ק זו לאו לקלי עלמא היא, ומטור גוקא מוכח בתחלת דקריו דקבלה טהני בטול ברכ, אלא שאסור'ק הביא דעת הרב רבי יחיאל, ועין בב"ח שקטב וס"ן דמשאר פוסקים משמע דגם הכנה זו אינה אלא מדבוקו, וכן חמה בטמא'מקדכי שלא הביאו פה שום פלגא, וכן במסד'טשה טשה לחלק גם כנה עלי ידי בטול ברכ, ועין בקאור הנרי"א וקב"ח אין טאיר, ועין ע"ז פטנ'אכבהם שכתב, דאם נתלשו ביום טוב, לכלי עלמא אין אסור משבת שלאחריו אלא מדבוקו, היום טוב עצמו נמי מחר להסיקן מהאור'תא, אלא תרפ"ג אסור משהו גונה דעלה ותלת, ואס"ן מהאור'תא הרי הכנה יום טוב לעצמה, ומסיים: ואס"ן אם צריך להסיק בשבת על ידי האפנים הטבארים בסימן רעו דמקור עלי ידי צמ"ם, מקר לבטל העצים ברכ החר, עין שם: ולא העסקנים במשנה בירכה כי דהו דכריי טבג'ישע ותג'יו, כי אין דכריי כלל לבטל, שהרי צ"ע החר נפי מקצים הם בשבת ותמירו משהו צד, ואס"ן הוא דהיו עצים (א) * מחר להשיב האש והאפר, עין מה שכתבנו במשנה בירכה, וכתבו הפוסקים, דהש"ת והעפר שגפול מתחת התנור אסור להשיב, שהרי הם מקצה והוא לא לערף, שהרי הפת לא יתחברך, ובאמת אף שמשמע פה טרואיש טהור, מכל מקום אפשר דאפרי פוסקים לא סביכא להו פה, שהרי רש"י ונהאר ורדע והרא"ה תר"ן ומאיר פרשו דהאי אכל מבטל'ן אשית ועפר קאי, אלא דקאמט מרש"י אין תוקפה, שהרי אוקי מתיחין כדכ"ן דמכשירי אכל נפש אין דוחין יום טוב, ופרש באבל מכשירי' קדי שלא יגע בפת והשקפה, וכו' דהש"ת יכול לשרף, שפיר מתייר, דמקצה לערף אכל'נפש מקר לטלטל:

באר ה"טב

פי' ששומר החם הרבה אפלו אחר יום טוב ולא אמרנו ששומם ביריט לערף הלו: (ג) לחרות, א"כ תקנו כעיו"ט.

משנה ברורה

יהיו עצי האסור נכרים, ובנפרים לא שיהו בטול: (י) ובלבד שלא יגע בהן, ואף-על-גב דבשעה שמתרבה עליהם עצים ומעבר אותם, העצים הקודמים מתגודדים, לא תלשינן לזה, (טו) דהוא כטלטול מן העצ: (יא) עד שיתבטלו ברכ, ואז לשמחפץ בהם בעת הדלקתם מותר לנזית, בהטרא קההפך, (טז) ומשמע דתכף משעה שנתבטלו מחר להפך בהם אף-על-פי שלא הדליקם צדוק, וד"ע דיש פוסקים המקלים בדין זה ביהודי, והדיוחה אפלו לא היה בהטור עצים כלל רק אלו ששורו מן הדקל מחר גס"ן לערב, ואפלו אם יהיו עצי אסור נכרים לאחד ערוכ ברכ גס"ן לא תלשינן, רק שלא יהיו בעצי האסור כשרואה אותן, והכל משעם הנ"ל, שהאסור נשרף והנאה בזה לאחור שהאסור אינו בעין, וצ"ע באור הלכה מה שכתבנו בזה: (יב) אסור להסיקן ביום טוב שלאחריו, לפי שתלישה זו מכינה אותם להסקה, וכיון דבשבת אינם ראויים להסקה, אס"ן השבת מכינה אותם לערף מקר שהוא יום טוב ואין שבת מביא ליום טוב: (ג) אפלו עלי ידי בטול ברכ, דאסור בהנה הוא מהאור'תא, (מת) והדאור'תא אין מבטל'ן אסור: ג (יד) אסור לקח עץ נכו', בין כל (טט) ובין יבש אף שראוי הוא להסקה, ודוקא אם לא הכינו מערב'יום טוב: (טו) דהוי לה מתקן כנא, ואפלו אינו מתקנו כלל, מכל מקום הרי עלישה לכלי ביום טוב, והוא הדין דאסור לקח עץ לצשוח ממו ביריט (ו) להכריע הדלת משעם זה, אלא אס"ן הכינו מערב' יום טוב, וכן פל פהאי גונא, וצ"ע בסימן תקיח סעיף ז(ח): ד (טז) תנור שגפול נכו', מניי בתנורים שבימי חכמי הש"ס, ודמסיים לקמה, שהיו כמו קנדה, והפת היו טוחין בכהלי התנור, ואס"ן הגמלים שקבוקע התנור אין יכולים להפסיד לפה, רק טיח טיט או לבנה שגופל והוא מניע לפעמים עד מקום שהעשה טיחה בכהל וחודך: (יז) מפני שהוא מטלטלין נכו', ודרי הוא מקצה, (ל) דהא אינו ראוי לשים דבר: (יח) האש והאפר, מפני שכל'זמן שהוא הם (לג) אין עליו שם מקצה, וכדלעיל בסימן תצח סעיף טו, ולכאורה לפי זה, אס"ן גם להוציא למקור את האפר מן התנור שני ומאי שנא מ'שפיר' דנקט? וכן מוכח בסמ"ג: ואפשר משום דיש אש באפר ובגריפת האפר יקבה האש, אכן בהשקפה אפשר לומר שלא יקבה האש, וכההיא דלעיל סימן תקב סעיף א בנ"ה, [אכן אסור'ק מציאתי בפרוש השפניוח לקר"מ ומכח דסובר דאפלו אפר לבד אסור להוציא, ואפשר דשיטהו דגם זה משיב כחוק התנור, או משהו שהוא טרקה יתרה אחר' דאפשר לאפות בלאו הכי]: (יט) אף-על-פי נכו' לא היה בו פרי לתרכו, דאם יוכל לתרף הפת, אפלו גריפת הטיט מחר, וכדלקמה: (כ) היה אפשר לאפות ולעלות, ורצה לומר, שלא היה נשורף: שער הציון

(כ) פה נראה, וכעין זה כתב הרשב"א בשבת דף כט: (כ) עין בסרימגרים וזהו דעה סימן צט ובבב"ישע שעטרו על זה ותמנה, הא העצים שרין בעין ואמאי מתבטלי? ובאמת מסתא ליכא נאה, דאפשר דלמסקנא דמקלי קלי אסור להפך עד שיהיו גמלים, וכן רצה לומר בחמ"ד משה, ומכל מקום משקעת הפוסקים לטמיר טה, וכן כתב הג"ח: (כז) עין באור הלכה: (כט) פוסקים, וכתב הפרימגרים: דוקא לבד עין ארף וכן שראוי לתחת אש אז נראה כמתקן, הא לטל עין סמם בלי ברירה באקראי לתחת אש ולא קנדה עמה לקח, יש לומר דשרי בנכש על-כל'מים: (ל) ט"ז, ועין בבאלה רבה ושלחך צע"שטים שכתבו כמו שהשקטנו, דדי בתקנה בעלמא אף שלא תקנו: (לג) פוסקים: (לג) ביה"סוף, וכתב הפנ"אכבהם, דאפלו אם נצטען, אם חור והוחם ב"ב"ים, שרי, דאין מקצה לתצי שפת, וצ"ע מה שכתב פנה גמאון רבי יחננון בהלכות יום טוב פ"ק ג תלכה י בסוף(א), ומכל מקום אין בדכריי קדי לחרות דכריי הפנ"אכבהם, עין שם היטב:

הַלְבוּת יוֹם מִזְבֵּי סִימָן תִּקּוּן

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה שלא]

הַבְּכִיזָה הַבִּיא הַרְשָׁעָא דְעָה טַעְנָה, וְצָרִיק עֲרִיק(8).

[משנ"ב שם]

וְאֶפְלוּ אֵינֹו מִתְקַנְנוּ כָּלֵל, מִכָּל מְקוֹם הָרִי עוֹשֶׂהוּ לְכָלִי בְיוֹם-טוֹב(11).

11) ואף שלענין תיקון חרס ונייר כדי לאפות עליהם, מבואר בשר"ע לקמן (סי' תקח ס"א) ובמשנ"ב שם (סי' ג) שהאיסור משום תיקון כלי הוא רק אם עושה מעשה בעצם הדבר ששובר את החרס וקורע את הנייר, אבל אם מיוחד בלבד אין בזה משום תיקון כלי, ביאר הגר"שז"י אויערבך (שולחן שלמה סי' ז) שבין שעתיד הוא לעשות מעשה חיתוי בעץ שנטל על מנת לחתות, והוא גם מעשה חשוב ומעשה שאינו מצוי כל כך, אם בן עצם יחוד העץ לכך נראה בתיקון כלי.

ולקטום קש או תבן כדי לחצוץ בו את שיניו, כתב השו"ע לעיל (סי' שכב ס"ד) שאין בזה משום תיקון כלי משום שהוא מאכל בהמה, ומותר, וביאר המשנ"ב שם (סי' ט) שמאכל בהמה אינו נחשב ככלי. והוסיף המנחת חינוך (מצוה לב מוסך השבת אות לג סי' ג), שכל שכן שאין איסור תיקון במאכל אדם, שבדאי אינו נחשב ככלי. נאמן, לענין חלה או מצה שנחסרה ממנה חתיכה, ורוצה להחזירה לתור ביום טוב ולאפותה כדי שתחשב שלימה, ויכול לבצוע עליה ללחם משנה, דעת הגר"שז"י אויערבך (שש"כ ח"ג פנ"ה הע' לה) שיתכן שאסור, שאף על פי שאין איסור תיקון כלי באוכלין, מ"מ תיקון שהוא דבר המתקיים ומועיל לכל אדם וגם אינו צורך ליום טוב אלא רק למצוה, יתכן שאסור.

[משנ"ב שם]

אֶלֶּא-אֶסְיֶן הַכֵּינֹו מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב(12).

12) ואף שאם לא הספיק את העץ מערב יום טוב אסור לקחתו גם משום איסור מוקצה, כמבואר לעיל (סי' תקב סי' כא) שעצים נחשבים כמוקצה כיון שעומדים הם להסקה ולא לדבר אחר, מ"מ כתב שם שלדעת כמה אחרונים עצים יבשים מותרים בטלול לפי דעת הרמ"א (סי' תצה ס"ד) הסובר שמותר לטלול מוקצה ביום טוב, ורק נולד אסור (וראה ב"י כאן).

[משנ"ב שם]

וְעֵינִי בְּסִימָן חֲקִיף סְעִיף(13).

13) ושם (שעה"צ סי' כו) כתב, שמותר להשתמש בעץ שאינו מיוחד לצליה בשיפוד ולצלות עליו, כיון שלא עשהו כלי על ידי ההשתמשות בו בשיפוד.

[שעה"צ סי' לג]

וְעֵינִי מִה שֶׁמֵּבֵן בֵּין הַפֶּאֶן דְּבִי יְהוֹנָתָן בְּהַלְבוּת יוֹם-טוֹב פֶּרֶק ג' הַלְלָה י' בְּסוֹפֵהוּ(14).

14) שם בספר בינה לעתים הקשה על המג"א, שאם לאחר שהוחם אינו מוקצה, אם בן אף קודם שהוחם לא יחשב כמוקצה מפני שבירד לחממו, ונחשב הדבר כיגמרו בידי אדם שאינו מוקצה, כמבואר לעיל (סי' שי סי' ט).

[ביה"ל ד"ה אפילו]

וְאֶסְיֶן הוּא הֵינִי עֵצִים אֲלֵי(9).

9) ואף שבעצים אלו יש איסור משום הכנה מלבד איסור מוקצה, ולכאורה יש להשתדל להתירו על ידי ביטול בעצים מוכנים כדי למעט את האיסור, שהרי אין מאכילים את החולה איסור חמור כשאפשר להאכילו איסור קל [וכן העיר הקובץ שעורים (ביצה אות ז), וביאר בזה את דעת המג"א], כתב הגר"שז"י אויערבך (שולחן שלמה סי' ה) שמסברא היה נראה שנשירת העץ ביום טוב אינה נחשבת כהכנה לשבת דוקא, שהרי אם תהיה צינה ביום טוב עצמו ישתמשו בעצים אלו, ואם בן אינם נחשבים כמוכנים לשבת יותר מאשר מוכנים ליום טוב. ועוד, שכיון שמותר לומר לנכרי לתלוש עצים בשבת כשיש צינה [כשם שהותרה הבערה על ידי נכרי], נמצא שנשירת העץ ביום טוב אינה נחשבת כהכנה לשבת, מפני שאינה נצרכת, שהרי הותרה התלישה על ידי נכרי אפילו בשבת עצמה.

[משנ"ב סי' טו]

הָרִי לֵה מִתְקַן מְנַאָה(10).

10) מבואר מדבריו שעץ המיוחד לחיתוי האש נחשב כלי, ומטעם זה כתב לעיל (סי' תקא סי' כח) שאם הוא נשבר ביום טוב, דינו ככלי שנשבר ביום טוב [הנזכר בשר"ע שם (סי' י)], שאסור להסיק בו מפני שהוא נולד.

הלכות יום טוב סימן תקו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

דקדוק טלטול לצורך¹⁵.

את החריכה, כיון שהוא נעשה לתקן את המאכל לאכילה, ונחשב כצורך אוכל נפש ממש, ורק לגבי חריכה שאינה מפסידה את טעם המאכל אלא רק משנה את מראהו, כתב המשנ"ב שאסור לכבות עבודה, כיון שהכיבוי נחשב כדבר שאינו שוה לכל נפש.

[שעה"צ ס"ק לו]

משמע כפי"ח פתרון הראשון דחליי תדבר אי אמרין לגבי כבוי 'מתוך שפתרה לצורך אכל נפש תפר נפי שלא לצורך¹⁸'.

18) ובטעם הסוברים שאין אומרים 'מתוך' לגבי כיבוי, כתב הב"ח שאומרים 'מתוך' דוקא במלאכות שאי אפשר לתקן את האוכל בלעדיו, כגון הבערה, מפני שהמלאכה בעצמותה נחשבת כמלאכה הנצרכת לאוכל נפש, אך כיבוי שאינו נצרך לאוכל נפש ולתיקונו אלא במקרים מסוימים, אין אומרים בו 'מתוך', וכעין זה כתב הפני יהושע (ביצה בג, א). והשו"ע הריב (סי"ב) ביאר, שלא נאמר 'מתוך' אלא במלאכות שנעשות בגוף האוכל.

[משנ"ב ס"ק כד]

קטר לקרן מקאפר נהגתלים¹⁹.

19) ולחתוך נייר כדי לצלות עליו דג באופן שבלא זה ישרף הדג, כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק י) שמשמע מכהימת השו"ע לקמן (סי' תקח ס"א) שאסור, וביאר, שיתכן שהטעם הוא מפני שהנייר אינו חלק מהתנור, ואינו נהנה מגופו אלא רק מכך שהמאכל לא נשרף, ולפיכך ההנאה שנגרמת על ידו נחשבת כהנאה צדדית, ואינה נחשבת אלא כמכשירי אוכל נפש, מה שאין כן גריפת הגחלים שמבשירה את החשמשות בגוף התנור, וההנאה היא מגוף התנור.

15) ואף אם אין צורך גדול בנחירת הטיט שבתנור אלא רק צורך קצת, כגון כדי שתהיה הפת נאה יותר או כדי למעט בטורח גדול, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"א הע' ה) שמותר לטלטלו, כפי שמשמע בתוספות רעק"א (ביצה פ"א מ"ח).

וכן להסיר קליפות או עצמות [שאינן מאוסות, ולכן אין היתר לטלטלן מדין 'גרף של רעי', ראה שו"ע (סי' שח סל"ד)] מהשולחן, כדי שיהיה נקי לטעודה יום טוב, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג) שמותר מטעם זה, שהוא צורך קטן עבור אכילה ביום טוב, אכן הוסיף, שאם יכול להסירם על ידי ניעור והטיית השולחן, טוב שלא יטלטלם בידיים, כמבואר בהערה הבאה.

[משנ"ב ס"ק שס]

דמקטר לטלטל מקצה לצורך אכל נפש¹⁶.

16) אכן, לענין טלטול גויי כוכה שנפלו על השולחן ומפריעים לאכילה, כתב בבית"ל לקמן (סי' תרלח ס"ב ר"ה וביום טוב) בשם הפמ"ג, שאף שמותר לטלטלם, מ"מ אם יכול לטלטלם על ידי טלטול מן הצד, יטלטלם כך ולא יטלטלם בידיים.

[משנ"ב ס"ק כב]

אלא לתרף מעט ולא יקנה הפת יפה, ומשום זה לא התירו גריפת גחלים שקא לידי כבוי¹⁷.

17) ואם החלק שיחרך לא יהיה טוב כל כך למאכל, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"ג הע' נה) שמותר לכבות את האש כדי למנוע

קב"ה הלבנות יום טוב סימן תקו

אפשר לאפות ולעלות בו, *בין שהיה מתחרף מתר לגרפו, (כא) דחשיב טלטול לצדך. (כב) ונדקא בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת סביבם ואין צריכים לגרפם אלא מהטיח שנפל לתוכו, אבל תנורים (ד) שלנו, (כג) בין שאי אפשר לאפות בהם בלא גריפה, (כד) מתר לגרפן מהאפר והגחלים, ואף-על-פי

באר היטב

אם הספור גדול ונרף מקצתו ואפשר לאפות באותו מקצת אלא שהצדד לכבוד שלא יע פת שאי יתא נחדף. אסור, בית, ועמ"א

באר הלכה

ובס' תר"א ש' ספר בכהאי גוונא, יבמ' ש' ספסם המספר, אלא דסרין פרש בס' זמן דאכל מבשלין אעפר קאי, והוא כתב בחד לשנא לאוקמי מתניתין אפלו ברבי יהודה, וסרי שאפשר לאפות בלי גריפה דמה אפלו רבי יהודה מודה, והינו שלא יתחרף גס' כן נדאי שלא יסור לגמרי אבל יתחרף על-ידי גניעת טיח הטיח, בנדאי לנדי יהודה שרי, וגם דאס' כן לא אמי שפיר טה שכתב סרין דקא דמס' הברקתא יאם אי אפשר לאפות אלא-אס' כן גורפו מתר' והוא פכדי יהודה, דלפי זה האי 'אי אפשר' סגנו שישחרף לגמרי אם לא גרף, ובאפן זה בנדאי פס לרפנן שרי לפי מה שהעתיק הבידולס' בשם הפוסקים, ואס' כן לפי זה מה דמס' אכל מבשלין, אפלו באינו צדד לזה בס' זמן מבשלין השפר, ועל-כרחי דלא סבידא לה שפסא דמקצה נהוהו פסי הוראה פנת הבידולס', עין שם בברכי; אלא שדבריו נקמקמין, שהוא פת בן כשיטת רש"י, ולרש"י אינו כן אלא להר"ן, וכמו שבארנו, ואפשר שטעם סרין וס' דלא חשו לפרעה, דסבידא להו דהתירו חכמים בכונן זה שאינו מטלטל לגמרי אלא מבשלב, וגם שהרי מני שמכשבל לאחר שחסיק וטיח הטיח חס, וסבידא להו דלא גרע זה מאפר חס שאינו לעלות בו ביצה וכו', והכי נמי דכתב, אם לא שתיקה הטיח בפנור מאתמול בין השמשות שתיקה צונן, ומל עליו שם מקצה והוא עפר בשלמא, ומגו דאמקצאי בין השמשות אתקצאי לכלי יבא, ודברי התוספות בדף כח עמוד ב בדבור הפתחיל 'גריפת' שכתבו גס' כן להקשות דהלא אסור משום מקצה, אין שיע לענגנו, הלא הקשו זה אלא לפי מה שחדשו לפרש מימרא דרב חסדא אתנור חדש, ומרי שרצה לפנות התנור קדם סתקה, דבזה בנדאי האבנים והטיח שנמצאו שם מקצים, מה שאין בן בענגנו: * בין שתיקה מתחרף מתר לגרפו. עין משנה בריה, והוא מפג' אבנים וכו' יחילוף בשם הרב הפגודי שהביא פן בשם הרשב"א, וכן איתא לנגינו בעבודת-הקדש שלו. ומה שהעתיקנו בס' זמן שלא היה יודע מערב-זמ' טוב, אף שברין מפקפק בזה בשם בעל התוספות, ראיתי בחדושי הרשב"א והמאירי שהעתיקו גס' כן פרוש 'ש', ומשמע דסבידא להו כוונה, והנה הרב הפגודי מסיים שם דהרמב"ם לא חלק בזה, ומשמע דהרמב"ם בכל גוני שרי, ובאמת לכאורה דברי הרשב"א מבאר בסוגיא דף כח עמוד ב, דאמר רב חסדא: גריפת תנור באנו למחלקת רבי יהודה ורבנן, ועין שם בפרוש רש"י שפרש כמו שפירש במתניתין דף לב עמוד ב, וגם במשנה דף לב עמוד ב מפרש רש"י בהא דרב חסדא בר יוסף דאם אי אפשר לאפות וכי דאתאי רבי יהודה, ואס' כן דאי דוקא בשלא היה אפשר דלהרמב"ם היא טוב ככל מבשלין אכל-נפש, ועין בלחסי-משנה מה שפירש, ודמק, וראיתי לסגנון רבי יהונתן כפירושו להלכות יום-טוב שכתב, ואפשר דלהרמב"ם היא מיקרא דרב חסדא דגריפת התנור פאנו לדי מחלקת לא הוי כגריפת תנור דמתניתין, דמתניתין ליפא רק לטא דמקצה וכו' אין חילוק כלל בין אפשר מצרב יום-טוב או לא דבכל גוני שרי, ובהאי דרב חסדא קפיש התוספות דמרי שלא סלק צדדן תלכין והטיח, ובגריפה פון הוא גומר את הקלי ונתיי פמכה בפשיט, וכו' באנו להחיר רק משום מבשלין אכל-נפש, ולא שיע זה רק בשאי אפשר מאתמול, עין שם; וכן פתח העלתי-שפת, דהתוספות שלא חלק בזה הוא משום דאיהו מעמיק דברי הר"א' וחסדא דתנור בתנור וכן שנפל לתוכו טיח הטיח, דליכא פאן רק אסור טלטול מקצה ושפסא בשביל אכל-נפש, לא ספליגין בזה בין אפשר מצרב ללא אפשר דבכל גוני שרי ונהו כין פן מדברי התוספות בדף כח עמוד ב בדבור הפתחיל 'גריפת' שם, אכן ענינה שם היטב ואין דבריו מקרבים, ומכל מקום לדינא אין להקל, הירוצ שישת רש"י תרין וסמאירי דמתניתין דף לב וכן דברותא טעמם הכל משום דדתי תקון טנא וכן מוכח דעת הרמב"ן במלחמות בסוגיא דף כב דמשעה דביהוה דרבי חזא חפל לה אריחא משום תקון טנא הוא ונלכה ברבי יהודה, ושללא כדעת הר"א' דשובר דאין בזה רק משום טלטול מקצה, ומיקרא דרב חסדא ברך כח עמוד ב הוא רק לענין תנור חדש כמו שכתבו התוספות שם, ומליא בקלקטא דרבי יהודה ורבנן, וממילא אין להקל אף לרבי יהודה כי אם בשלא טה אפשר לגרף מצרב-יום-טוב או שלא ירע מה מבוער יום, ובאמת אפשר דגם הרמב"ם סובר פן דשעם משום תקון טנא, ובזה ניתא מה שלא העמיק הדין דחסדא חדש, דסבידא לה דמיקרא דרב חסדא דף כח ומשנה ובקרא דף לב הכל הוא ענין אחד, ומה שלא הזכיר דוקא בשלא טה אפשר לתקן מבוער יום, סתם בזה על מה שכתב פקדן א הלכה ח, עין שם ובהנחות מיומי:

שער הצידין

(א) פג' אבנים בשם ים של שלמה ור"א: (ל) מנא-אבנים לקפן בס' זמן תקס: (לז) נהר-שלום, וכן מוכח בפסוק קטן ח בפג' אבנים בשם הפ"ח: (לו) פ"ח ומנא-אבנים ונהר-שלום ונהר-י, וכן מצדד באלה רבי, הלא פס"ז שתהל בזה ועין שם שהספיק שיערף על-ידי בותים, ומה שכתב הפ"ח והשלחן-שרף הכריע שמתר הכבו גם בשביל הפירי, לא דענא היכי רמיזא, שהרי לא כתב אלא כיון שאי אפשר בהם בלא גריפה וכו', אבל אם אפשר בלא שיערפנו כלו כזה לא מרי, וגם מרבי הר"א מוכח בס' דאי דעל-ידי גריפת גחלים שלנו שפא לדי כווי, גם אם חושש שיבוא לדי חרוץ מעט, אסור וכן כתב בהר"ש שלום, דבריו נכונים מאד להסמאין: (לז) ים של שלמה ומנא-אבנים ונהר-י וכן מצדד באלה רבי ונצ"ל-ידי ענינים שרי, הלא פס"ז, ונהנה הטיח דעתו להקל כדעת הרשב"א, וכן משמע בבית-יוסף דעת הרשב"א להקל בזה, אף שהמנא-אבנים פסח דאין מהרשב"א שום ראיה, דקא פסח אי אפשר בלא-כן, והכא הלא אפשר לאפות בלא זה ודעת הפ"ח דהואיל ויש צדדן ניצוצות של גחלים קטנים ואין הפת דזה, בשביל זה קרי 'אי אפשר', ולמשעה בודאי נכחו להחמיר כדבר החת"רנים כ"ל. אכן בעקרא דדינא לש לעין, דהנה ספקר משמע פ"ח פתרוץ הראשון דתלמי דהקרי אי אמרין לגבי כפוי מתוך שהתנה לצדדן אכל-נפש הטר נמי שלא לצדדן (ל) ואף שתיקה צדדן קצת, והרשב"א דף כב משמע דאף לגבי כפוי אמרין מתוך שהתנה וכו', אלא דמלשון הרשב"א שכתב פ"ח אסור למסך התרדל משום דאין צדדן אלא למפסקים, אס' כן אפשר דהוא הדין בענגנו אם יתחרף קצת לא יקפידו בו אלא למפסקים, וכמו בזה לא שנה לכל נפש, וגם מהרמב"ם פקד ד הלכה ב משמע הלא אמרין מתוך גבי כפוי, עין שם, ואפשר דשם מרי שאין לו כפוי צדדן הנאה כלל, ובהקשרה יסבר מהרמב"ם דשרי בכל גוני וצדדן עין:

משנה ברורה

(כא) דחשיב טלטול לצדך, וכפי שיבאר לקמן סוף סימן תקטו בהג"ה דמתר לטלטל מקצה לצדדן אכל-נפש, (לב) וכתבו הפוסקים, דכל זה בשנפול הטיח היום, או אפלו אהמול ולא ידע מזה או שלא היה לו שהיה להקנו, אבל בהנה יכול לתקן מאתמול ולא תקן (לז) ממדת שכתה, אסור לגרף, פכל מכשירין שאפשר לעשות מבוער יום שאסור לעשות ביזמ-טוב, ועין באור הלכה: (כב) ונדקא בתנורים וכו', הלשון מקמם קצת, וברא"ש, שמקנו נובע דברים אלו, איתא פן: דלא התירו חכמים לגרף אלא טיח של תנור והוא רק טלטול מקצה, אבל לגרף גחלים, דכא לדי כווי על-ידי-יהו, לא התירו; וכן זה בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת בקתלי הפנור, ואס' כן אין הגחלים שבתחתיתו יכולין לשרוף הפת (לג) אלא לחרף מעט ולא יהיה הפת נפה, ומשום זה לא התירו גריפת גחלים שפא לדי כפוי, אבל בתנורים שלנו שאופים בתחתית הפנור, אפלו גחלים מתר לגרף מפני שאי אפשר קל לאפות, והו תכן דברי הר"א, וכן הוא פנת המספר: (כג) בין שאי אפשר וכו', הנו שתשרף, ואם הפנור גדול והגחלים נכונים במקום אחד בפנור וישאר הפנור פנוי, שיוכל לאפות הפת בלי גרוף, אלא דאסא לגרף הגחלים כרי שלא יהיו סמוכין לפת ושפא זה גרף בקצתו, (לד) אסור, וכן אם גרף הפנור מהגחלים הגדולים וישאר גחלים קטנים וניצוצות באפן שלא ישרוף הפת, (לו) רק אפשר שיהא נחדף קצת במקום שיענו, אסור לגרפם פעם שניה משום כפוי: (כז) מתר לגרפן מהאפר והגחלים, ונאפלו

